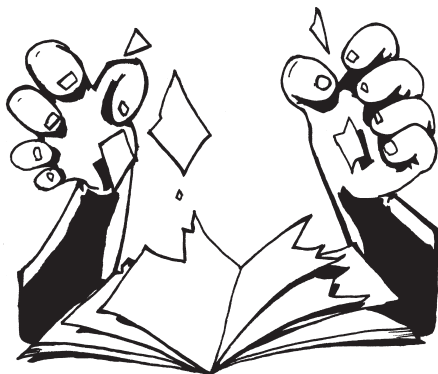

Arvostelut

Toim. Ville Hänninen

Tommi Musturi (toim.):
Glömp 8
BOING BEING

Tommi Musturin toimittama Glömp-antologia palaa suurempana kuin koskaan ja tällä kertaa myös kokonaan väreissä. Kahdeksas Glömp esittelee suomalaista vaihtoehtosarjakuvaa 21:ltä eri tekijältä.

Glömpin piirtäjät edustavat pääasiassa 1970- ja 1980-luvuilla syntyneitä sukupolvea, jonka esikuvat ovat suurelta osin muualla kuin sarjakuvassa. Muista kuvataiteista ammentavien tekijöiden työt ovat ymmärrettävästi vahvan visuaalisia.

Musturi on yrittänyt linjata kokonaisuutta siten, että albumista löytyisi visuaalisen kokeilun ohella myös voimakkaampaa tarinallisuutta. Ensilukemalta Glömpistä on vaikea saada otetta juuri

Ina Kallis ei ruutuja kaipaa.

suorastaan päällekkäyvä kuvien ja värien käytön takia. Tarkempi lukeminen kuitenkin paljastaa tarinat kuvien alta. Kokonaisuuden lähestyttävimpiä osia ovat Jarno Latva-Nikkolan räävittön lapsuuskuvaus ja Amanda Vähämäen surrealistinen tarina Jumalaa etsivistä koululaisista. Toista ääripäätä edustavat esimerkiksi Ville Loposen löyhästi narratiiviset kuvat sekä Piirustuskerhokollektiivin sarjakuvalliset kollaasit. Glömp keikkuu taidekirjan ja sarjakuvantologian rajamailla.

Glömpin kantavana teemana tuntuu olevan lapsuus. Monet sarjakuvat joko kuvaavat lapsia tai niiden näkökulma on lapsenomaisen naivistinen. Kirkas, paikoin räikeäkin räikeä värimaailma sijoittaa Glömpin jonnekin lapsuuden pastellisävyisiin leikkihuoneisiin. Kuvaava on tänä vuonna Kemissä palkitun Hanneriina Moisseisen hauska etenevä tarina, jossa harmaat, aavemaiset hahmot nykyhetkessä muistelevat keltaisel-

la ja vaaleanpunaisella väritettyä lapsuuttaan.

Kokonaisuutta tuntuu yhdistävän myös tekijöiden yhteinen menneisyys 1980-luvun lapsina. Jotain perin "kasaria" on paitsi Glömpin värimaailmassa, myös sen sarjakuvien tarina-aihioissa ja hahmoissa. Tuntuu siltä, että 80-luvun lasten yltäkylläisen irvokas populaarikulttuuri on jäänyt kutittelemaan tekijöiden mielikuvitusta. Roope Erosen Pteraxantor, Jyrki Nissisen Castlor, Ville Loposen muovimössöksi sulavat lelut ja Benjamin Bergmanin toimintanukkeilla leikkivät pojat – 80-luvulla kasvanut ei voi olla kokematta voimallista déjà vu'ta.

Glömp on hyvä otos tämänhetkisestä vaihtoehtosarjakuvasta, mutta se on myös sukupolviteos, jossa 1980-luvun pop-outoudet muuttuvat taiteeksi. Sellaisena se on yksi lajinsa ensimmäisistä.

Otto Sinisalo

Jarno Latva-Nikkola kuvaa lapsuutta räävittömmillään.

Katrin de Vries – Anke Feuchtenberger:
Huora H kulkee omaa rataansa
Suom. Markus Lång
DAADA

Helsingin sarjakuvafestivaaleilla vieraillut Anke Feuchtenberger on vaikuttanut vahvasti suomalaisen laatusarjakuvaan. Esimerkiksi Jenni Ropen, Kati Ropian ja Amanda Vähämäen tyylistä löytää vaikutteita saksalaisen Feuchtenbergerin unen-omaisesta kuvakerronnasta. Toisaalta kukin on löytänyt selvästi oman tyykinsä, samaten Feuchtenbergerin tyyli on muuttunut vuosien mittaan entistäkin voimakkaammaksi.

Aikaisemmin Feuchtenbergeriä on julkaistu Suuri sarjakuvakirja IV:ssä (Jalava, 1994). Huora H kulkee omaa rataansa -albumin rinnalla kauniin runolliset lyhyet tarinat ovat kuitenkin silkkoja tyyliharjoitelmia.

Itä-Berliinissä syntynyt, nykyään Hampurissa opettajana työskentelevä Feuchtenberger yhdistää töissään itäeurooppalaisen graafisen estetiikan sarjakuvakerrontaan. Sarjakuvien lisäksi hän

Anke Feuchtenbergerin hiilellä tehty Huora H kulkee omaa rataansa on kenties syksyn vaikuttavin sarjakuvasuomennos.

on tehnyt paljon julisteita. Hiilellä piirretyt, voimakkaan ekspressiiviset kuvat näyttävätkin erittäin kauniilta ja loppuun saakka harkituilta. Kukin sivu olisi irrotettavissa omaksi taulukseksi.

Tarina on säilyttäen feministinen, vapauden ja rohkeuden puolustuspuhe. Huora H kulkee omaa rataansa kertoo naisesta, joka tahtoo naimisiin hinnalla

millä hyvänsä ja käväisee jopa kuolleiden maassa etsimässä miestä. Matkan varrella hän itsenäistyy ja oppii asettumaan vastahankaan.

Tyyliä on tuhdilla symboliikalla ladattu surrealismi. Kertomus ei kuitenkaan tunnu täyteen ahdetulta tai osoittelevalta. Kasvukertomus on toteutettu kauniisti ja välttää kaikenlaisen saarnavuuden.

Huora H kulkee omaa rataansa on kirjailija Katrin de Vriesin kynästä, kuten muutkin tähän asti suomentamatta jääneet Huora H -albumit. Ei kuitenkaan ole lioittelua sanoa, että kyse on vähintään yhtä paljon Feuchtenbergerin kuin de Vriesin kertomuksesta: Anke herättää tarinan henkiin erittäin voimakkailla visuaalisilla

metaforillaan. Kuten tanka-runossa, myös Huora H:ssa jokainen kuva on tärkeä ja merkityksellinen. Harvoin saa lukea yhtä voimakkaasti latautunutta tarinaa, joka ei päästä hetkeksikään käsiään. Bravo!

Ville Hänninen

Manu Larcenet:
Pieniä voittoja
Suom. Heikki Kaukoranta
WSOY

Mitä tehdä, kun jokainen päivä tuntuu sumulta? Kun elämä tuntuu olevan suuntaa vailla?

Tätä miettii Marco sarjakuva-albumissa Pieniä voittoja. Hän on kyllästynyt täydellisesti valokuvaajan työhönsä ja menettänyt ilon elämästä muutenkin. Psykoterapiakaan ei tunnu tarjoavan ratkaisuja turruttavaan masennukseen.

Marco päättää hylätä kaupungin melskeen. Hän lopettaa työnsä ja terapian mutta löytää uuden ystävän ja tapaa mielenkiintoisen naisen.

Se juonisynopsiksesta. Angoulêmen sarjakuvafestivaaleilla 2004 vuoden parhaaksi palkittu tarina ei puhuttele käänteidensä yllätyksellisyydellä - joku voisi puhua klišeisyydestäkin - vaan herkällä tilannetajulla ja tuhoisaa aikaamme kuvaavalla tematiikalla.

Helsingin sarjakuvafestivaalilla vieraillut Manu Larcenet kertoo tarinan, johon kuka tahansa voi samastua. Joskus on pakko pysähtyä ja katsoa, mitä on tullut tehneeksi. On niin helppoa vajota ainaiseen suorittamiseen vailla iloa, epämääräisen aje-

lehtimiseen ajattelemisen sijaan. Muutos vaatii sitä, että repäisee itsensä irti arjen kahleista.

Larcenet (s. 1969) on monipuolinen tekijä. Viime vuonna suomennettu Robin Hood, metsien ikämies on pahkasikamaisen hersyvä komedia dementiaa kärsivästä sankarista. Hän on piirtänyt myös vinkeät parodiat taiteilija Vincent van Goghista ja Sigmund Freudista. Lisäksi Larcenet on tehnyt käsikirjoittaja Jean-Yves Ferrin kanssa maaseudulle sijoitettavaa strippisarjaa Retour à la terre,

jonka kolmea kokoelma-albumia on myyty yli 200 000 kappaletta.

Pienissä voitoissa Larcenet on kuitenkin parhaimmillaan. Kauniin selkeä piirrosjälki ja turhia alleviivaamaton kerronta puhuttelevat. Tarina ei ryntää päälle hyökyaallon lailla vaan imeytyy mielen huokosiin hitaammin.

Mikä parasta, synkkä teema ei tällä kertaa tarkoitaakaan mustanpuhuvaa toteutusta. Larcenet käyttää kerronnan keinoina tilannehumoria ja osuvaa sanailua. Minusta Pieniä voittoja jos jokin on viihdesarjakuvaa; hauskaa, fiksua ja sattuavaa. Haa-haa-hauskuus jää vähälle – mutta jääköön. Ei ole elämäkään pelkkää jäätelön litkimistä.

Larcenet on piirtänyt kaikkiaan kolme Marcon elämää käsittelevää sarjakuva-albumia. Myöhemmissä tarinoissa tarina syvenee entisestään. Toivottavasti WSOY jatkaa Larcenet'n kääntämistä niin, että albumisarja saadaan suomeksi kokonaisuudessaan. Kustantamo on viime vuosina tuonut ansiokkaasti uutta ranskalaista sarjakuvaa Suomeen. Valitettavasti muut kustantamot eivät sitä tee, ainakaan samalla johdonmukaisuudella ja linjakkuudella.

Ville Hänninen

**Katsuhiro Otomo:
Akira 11-12
Suomentanut Juha Ahokas
LIKE**

Akiran julkaiseminen suomeksi on ollut yli kymmenvuotinen hanke, jota ovat vaivanneet pitkät viivästymiset. Sarjan viimeiset osat on nyt lopulta julkaistu ja kaikista aiemmista otettu uusintapainos uudessa, aiempaa pienemmässä julkaisuformaatissa. 1980-luvulla ilmestynyt Akira on moninkertainen merkkiteos. Se on kenties tärkein japanilaisen sarjakuvan sillanpääasema länteen.

Eurooppalaisilta mestareilta inspiraatiota hakeneen Katsuhiro Otomon kerronta oli – ja on edelleen – länsimaiselle lukijalle lähestyttävämpää kuin vahvemmin mangalle tyypillisiä kerrontakeinoja käyttävät aikalaisteokset. Riippuen lukijan mieltymyksistä, Akiraa voi osaltaan syyttää tai kiittää tämänhetkisestä

käännösmangan runsaudesta. Akira on myös mestarillinen tieteisfantasia, eräs kaikkien aikojen parhaista toimintasarjakuvista. Otomon kerronnassa on kiistämätöntä virtaa, Moebiuksen kosketus ja Jack Kirbyn energia samassa perin japanilaisessa sekoituksessa.

Tarina ei ole kokonaisuutena missään nimessä vailla vikoja. Oikeastaan melkein koko kolmatta tuhatta sivua pitkän kokonaisuuden jälkimmäinen puolisko koostuu siitä, että tarinan lukuisat päähenkilöt törmäilevät paikasta toiseen. Kolmen viimeisen albumin tarinassa samat hahmot sitten juoksevat vuorotellen päin jumaluutta kohti kurkottavaa hirviömaista Tetsuota. Välillä huudetaan banaliteetteja ”syvimmistä voimista”, ja lopuksi koko tarina katoaa Tokion taivaalle syttyvään metafysisen peräaukkoon parhaita japanilaisen tieteistarinan perinteitä kunnioittaen. Loppu-

ratkaisu olisi kenties runollisempi, ellei tarinan päättäminen puhdistavaan kosmiseen valoon olisi jo aikaa sitten muodostunut kliseeksi niin japanilaisissa kuin länsimaissakin tarinoissa.

On kuitenkin kliseitä ja on niiden lähteitä. Akira kuuluu vahvasti jälkimmäiseen joukkoon. Akira on se lähtökohta, josta käsin sarjakuvamuotoista toimintafantasiaa voisi arvottaa, ellei se olisi liian julmaa. (”Onko se yhtä hyvä kuin Akira?” ”Ei, mutta...”)

Eri vaikutteitaan yhdistelevä ja omaa tyyliään kohti täydellisyyttä hiova Otomo saattoi keksiä Akirassa pyörän uudestaan, mutta hänpä keksikin niin monta niin hyvää pyörää, että lukemattomat jäljittelijät rullaavat niillä edelleen. Akiran suomennostyö on merkkipaalu suomalaisen sarjakuvakustantamisen historiassa.

Otto Sinisalo

Mahtisonnit mittelevät voimiaan Tokion taivaalla.

Sääli vain, että tyhjä taulu päähenkilönä ei ole järin kiinnostava.

Prinsessa Ai saa kuitenkin lisää ulottuvuuksia, jos hahmon lukee sarjakuvan perusidean keksijäksi nimetyn Courtney Loven fantasiallisena alter egona. Tarinan ideoinnissa mukana olleen rock-tähti Loven elämään voi bongata viittauksen jos toisenkin. Bailaavan goottilolitaprinssan esikuva lienee selvä, tarinan herässä kitarapoissa voi taasen nähdä Kurt Cobainin.

Itsensä kirjoittaminen fiktion on vanha teema sarjakuvassakin. Esimerkiksi sarjakuvan kenties pahamaineisin fiktiopukujen käyttäjä Grant Morrison lisää tasoja tarinoihinsa esiintymällä melkein niiden kaikkien pääosassa. Princess Ain fantasiaelämäkerturointi jää kuitenkin vain sormiharjoitukseksi, vaikka onkin hauska arvailla tarinan yhteyksiä todellisuuteen.

Symboloivatko Aita vainoavat ulottuvuuksien väliset laahustajat vaanivaa päihdeongelmaa? Entäpä sitten hahmon kadonneet vanhemmat? Miksi prinsessamme sammahtelee kadulle melkein jokaisessa episodissa? Odotan jatko-osia, joissa Prinsessa Ai harhailee huumeklinikoilta vankeiloihin ja takaisin ja käy oikeutta lapsensa huoltajuudesta samalla, kun elähtäneet grungefanit syyttävät prinsessaa miehensä itsemurhasta. Aavistan, että saatan joutua pettymään.

Otto Sinisalo

**Courtney Love – Ai Yazawa – Misaho Kujiradou – DJ Milky:
Princess Ai 1
Suomennos Antti Grönlund
PUNAINEN JÄTTILÄINEN**

Punaisen jättiläisen uusin mangakäänönsarja tarjoilee söpöilyä tällä kertaa vähän vanhemmille lukijoille. Princess Ai on muunnelma monesta mangasta tutusta taikatytöteemasta. Taikamaailman prinsessa herää muistinsa menettäneenä Tokiosta ja ryhtyy selvittämään menneisyyttään. Misaho Kujiradoun ja DJ Millyn tarina etenee kiitettävän rivakasti eikä jää junaamaan sangen tavanomaiseen lähtöasetelmaan. Pian taikaaaninen prinsessa Ai tempaistaan mukaan musiikkiteollisuuden syövereihin, ja ilmeinen elämän rakkauskin kävelee lähes heti vastaan. Kuviota lotkevat tietysti Ain ulottuvuudesta hyökkäävät vainolaiset.

Kokonaisuus on yhdentekevää viihdehömpää, jonka Misaho Kujiradou pür-tää rutiininomaisella shojo-tyylillä. Princess Ai on tyypillinen voimafantasia, jossa päähenkilö ei varsinaisesti joudu tekemään muuta kuin olemaan kovasti ihastuttava ja mystinen. Luonnollisesti hän on myös kaikkien sarjan hahmojen ihailun, kateuden tai himon kohteena.

Ai ai, onpas täti vähissä vaatteissa!

Berndt Arell - Kati Mustola:
Tom of Finland, Ennennäkemätöntä -
Unforeseen
LIKE

Tässäpä upeasti toimitettu ja toteutettu kirja taiteilijasta, joka oli vuosikymmenien ajan paljon tunnetumpi muualla kuin kotimaassaan. Erikoista sinänsä, miten tarkkaan päivisin mainosgraafikkona työskennellyt Touko Laaksonen kykeni kätkemään ”yöpuolensa”, ronskin ja reippaan homotaiteilijan, Tom of Finlandin.

Kirja antaa suurelle yleisölle kattavamman ja syvällisemmän kuvan Tomista kuin mikään aikaisempi teos, runsain kuvanäyttein - tosin varsinaisia sarjakuvia teoksessa ei ole. Ne ovat saatavilla Taschenin julkaisemana boksina. Tomin kuvien ”fotorealistisuudesta” voi olla montaa mieltä, mutta niiden verraton huumori välittyi edelleen. Eräidenkin miehisten ruumiinosien tahallinen liioittelu, hypermaskuliinisuuden ihannointi, estoton camp-ote ja ”päin pläsiä” -asenne ovat juuri ne elementit, jotka tekivät Tomista miljoonien iha-

©Tom of Finland Foundation

leman pop-taiteilijan. Kuvista huokuu niissä esiintyvien hahmojen ilo ja vapaus, omanlaisensa paratiisin maisema.

Vaikka toki kuvilla oli lihallisempikin merkityksensä, muillekin kuin tekijälle

Tom of Finland: fotorealistista liioittelua.

itselleen. Jo 1950-luvulla Tomin kuvia käytettiin eräänlaisina seuranhaku-ilmoituksina vilauttamalla niitä potentiaalisille samoinajattelijoille sopivissa ja epäilemättä sopimattomissakin tilanteissa.

Laaksonen elämässä oli paljon haikeita sävyjä. Hän sai kärsiä pitkään siitä, ettei voinut esiintyä omana itsenään, ainakaan Suomessa. Tom of Finland taas oli kuningas, todellinen underground-taiteilija jo pari vuosikymmentä ennen kuin koko termiä oli keksitty.

Onneksi hän ehti nauttia työnsä hedelmistä myös päivänvalossa ja julkisesti. Edelläkävijän työ ei ole helppoa. Vasta viisitoista vuotta muodinluojan, taidevaikuttajan ja homoikonin Tom of Finlandin kuoleman jälkeen hänestä voidaan kotimaassaan keskustella rehelliseen ja arvostavaan sävyyn.

Vesa Kataisto

Jean Giraud:
Blueberry 17 - Mister Blueberry.
Jean Giraud:
Blueberry 18 - Varjot Tombstonen yllä
Suomennos Ville Keynäs, tekstaus Kari
Puikkonen
LIKE

Mister Blueberry (1995) oli ensimmäinen Jean Giraudin itsensä kokonaan kirjoittama ja piistämä Blueberry-tarina. Lukijoiden odotukset olivat korkealla ja käsikirjoittaja Jean-Michel Charlierin perikunta tiukkana. Giraudin ajatus muuttaa Mike Blueberryn hahmoa samanlaisempaan suuntaan tyrmättiin.

Niinpä Giraud laati tarinasta hyvin realistisen. Hän käytti rooleissa oikeita villin lännen hahmoja, kuten Wyatt Earpia - tietenkin klassiseen lännen-tarinan malliin ”siivoina” versioina. Itse

Mike jää nimikkoalbumissaan lähes sivuhahmoksi, eikä tee juuri muuta kuin pelaa pokeria.

Varjot Tombstonen yllä -albumissa hänen toimintansa on vieläkin rajoitetumpaa, sillä Blueberry makaa vuoteessa toipumassa ampumahaavoistaan. Mike kertoo elämäntarinaansa uteliaalle reportterille, ja himmentää juopotelujutuillaan entisestään omaa sankari-kuvaansa.

Samaan aikaan Clantonien Cowboys -perhekopla pitää kuulut seriffit kii-reisinä. Blueberry ei piittaa, vaikka jääkin sivuhahmoksi uuden seikkailujaksonsa alkuvaiheissa. Lepo, pakolisenakin, on tarpeen, antaa muiden välillä räiskä ja mäiskä likaiset hommat.

Ranskalaislukijat ottivat tästä nokiinsa, mutta Giraudin uskomattoman

upea piirrostyö antaa paljon anteeksi. Lännenmaisemat ovat pikkutarkasti kuvattuja, mutta ihmishahmot esitellään rennommin piirrettyinä kuin aiemmissa albumeissa. Tekstiä on hieman vähemmän. Kuvat kertovat, ja se toki riittää. Esimerkiksi Mister Blueberryn sivulla 46 nähtävä kaksintaistelu on sommittelun, rytmituksen ja Florence Bretonin värityksen puolesta aivan loistava esimerkki sarjan tasokkuudesta. Tähän ei elokuva pysty.

Sivuroolistaan huolimatta Blueberryn hahmo säilyttää letkeytensä, kiinnostavuutensa ja raukean Belmondo-seksikkyytensä kuten ikonisen sarjakuvasankarin kuuluukin.

Vesa Kataisto

©Datgaud/Giraud

Nimikkoalbumissaan Blueberry ottaa rennosti ja jättää rähinät muille.

Stephan Pastis:
Helmiä sioille
SAMMAKKO

Monet tämän hetken kiinnostavimmista amerikkalaisista sanomalehtisarjakuvista näyttävät visuaalisesti kamalilta mutta korvaavat puutteensa tavallista tusinasarjaa räväkämmällä huumorilla ja jopa kokeellisuudella. Hyvä esimerkki on Stephan Pastisin Helmiä sioille. Pastisin rinnalla Scott Adamskin alkaa tuntua melkoiselta

piirtäjävirtuoosilta. Ideaa on kuitenkin enemmän kuin pintapuolisesti luettuna arvaisi.

Suomessa Helmiä sioille-sarjakuvaa ovat julkaisseet ainakin Maaseudun tulevaisuus ja Aamulehti. Sarjassa on samanlaista kyynistä otetta kuin Dilbertissä, mutta vitsien kirjo on laajempi. Pastisin ei ole tarvinnut pitäytyä toimitushuumorissa, vaan hän on voinut erikoisilla eläinhahmoillaan vitsailla melkein minkä hyvänsä kustannuksella.

Toisinaan huumorin kohteena ovat jopa toiset sarjakuvat. Pastisin bravuureihin kuuluu sijoittaa muita, usein varsin elähtäneitä sarjakuvahahmoja omiin strippeihinsä. Vaikutelma on parhaimmillaan hauska. Samoin sanavalmiit elukat naurattavat useaan otteeseen. Vielä kun mies opisi piirtämäänkin...

Ville Hänninen

André Franquin:
Pikon ja Fantasion seikkailuja:
Kehän kuninkaat
Suomennos Kirsi Kinnunen
EGMONT-KUSTANNUS

Yleensä Pikoa ja Fantasiota pidetään André Franquinin luomuksena, koska hän kehitti pikkuhauskasta huumorisarjakuvasta klassikon. Rob-Velin vuonna 1938 luoma ja Jijén edelleen kehittänyt sarjakuva alkoi elää toden teolla vasta, kun Franquin lavensi hahmogalleriaa ja kehittyi omintakeiseksi mestaripiirtäjäksi.

Kehän kuninkaat sisältää Le journal de Spirou -lehdessä julkaistuja lyhyitä tarinoita, joissa myöhempi taituruus on vasta oraalla. Tarinoita ei ole suomennettu aiemmin. Tosin toisin kuin takakannessa väitetään, sarjakuvat eivät liene 1950-luvulta. Ruutujen signeerauksissa ainakin viitataan nelosella alkavaan vuosikymmeneen.

Albumi kiinnostaa paitsi Franquinin varhaistyönä myös omanlaisenaan ajankuvana. Jutut lipsuvat välillä poliittisen epäkorrektiuden puolelle hieman vanhojen Mikki-juttujen tapaan. Energisen hauskoista jutuista minua ilahduttivat erityises-

ti Piko nyrkkeilykehässä, eloisa katu-poikatarina, jossa Piko ottelee tyhjää kukkoilevan sakilaisen kanssa nyrkkeilykehässä ja antaa tälle opetuksen.

Päättömyydessään aika ylittämätön tapaus on Piko ja pygmit. Tarinassa Piko ja Fantasio matkustavat Afrikkaan, jossa kaksi heimoa, mustat ja ruskeat, sotivat loputtomiin toisiaan vastaan. Voimakaksikolla on tähän ratkaisu: he pesivät mustilta

turhan värin pois, niin ettei heitä erota ruskeista! Jo loppui kolonialistinen sortovalta!

Kehän kuninkaat ei ole puhdas kuriositeetti, mutta sarjakuvaa huonosti tuntevan kannattaa aloittaa Semicin 1990-luvulla julkaisemista Piko ja Fantasio -albumeista, joissa Franquin oli saavuttanut luomisvoimansa huipun.

Ville Hänninen

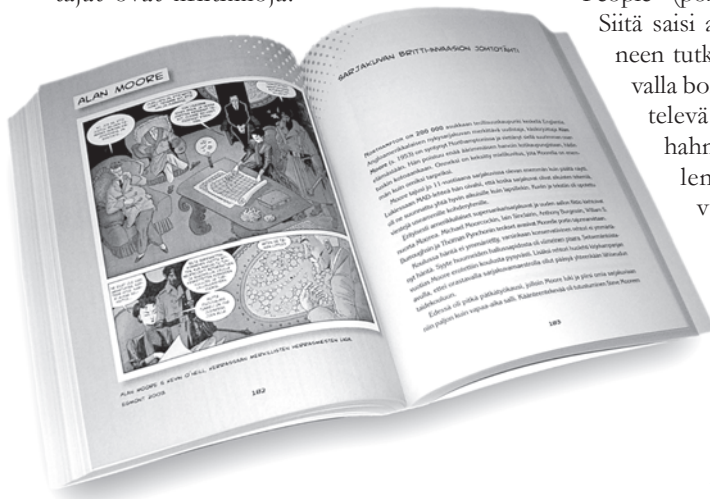
Ville Hänninen (toim.):
Ulkomaaisia sarjakuvantekijöitä 1
BTJ KIRJASTOPALVELU

Käsissäni on ihastuttava kirjajärkäle. Se sisältää yli 350 sivua ja esittelee 43 ulkomaista sarjakuvantekijää. Olen yrittänyt olla kriittinen ja keksiä nimiä tyyliin ”tämän ne ovat varmaan unohtaneet”... Vaan ei, valikoima sisältää hyvin perustellun, suomalaiselle suurellekin yleisölle sopivan peruslistan, jossa komeilevat sarjakuvan elinvoimasta todistavat keskeiset ja runsaasti suomen-netut tekijät Hergéstä ja Carl Barksista Robert Crumbin ja Katsuhiko Otomon kautta Daniel Clowesiin ja Angoulêmen Grand Prix’n 2006 voittaneeseen Lewis Trondheimiin. Vielä tänä vuonna ilmestyvässä kakkososassa esitellään sanomalehtisarjakuvapiirtäjiä.

Kirjoittajakaartiin kuuluu suomalaisista sarjakuvan kriitikoista kahdeksan, joista kirjan on toimittanut Ville Hänninen. Kirjan ulkoasun ainoa hauskuus on Jukka Tilisan piirtämä kansikuva. Opus on painettu tylsän valkoiselle monistuspaperille, taitto on niukka ja kuvia liian nuukasti (tila- ja rahakysymys?).

Kirjan on kustantanut BTJ Kirjastopalvelu eli se on kirja-alan ammattilaisille suunnattu hakuteos, jota tarvitaan, kun valmistellaan esitelmää suomen tunnille tai kun kirjastotädin edessä jätittää tuleva sarjakuvavelho. Samantyyppisiä teoksia Kirjastopalvelu on julkaissut jo useita. Sarjakuvasta ilmestyi viime vuonna Kotimaisia sarjakuvantekijöitä, sekin Ville Hännisen ansiokkaasti toimittamana.

Millainen on hakuteos, jonka kirjoittajat ovat kriitikkoja?

©Tilisa

Tietokirjan kannen teki
Jukka Tilisa.

Sitä on miellyttävä lukea. Vaikka Suomeen ei vielä olekaan kasvanut sarjakuvan Peter von Baghia, teoksen kieli on kaunokirjallista, rikasta ja hersyvää, ja kirjoittajien asiantuntevuudesta kertova sisältö pursuaa niin anekdootteja ja tietoja tekijöiden elämästä kuin albumeiden kuvauksia ja arviointoja. Luotettavuus- ja kiinnostavuustaso ovat korkeaa luokkaa.

Mutta se on myös vaarassa jäädä leijumaan jonnekin taiteen aika-tila-avaruuteen, koska tekijöitä ja albumeita ei juuri ole sijoitettu siihen yhteiskunnalliseen kontekstiin, jossa tekijät ja teokset ovat syntyneet. Taide ei elä irrallaan yhteiskunnasta, mutta kriitikoilla on ikävä taipumus unohtaa se.

Olin jo päättänyt, etten nipottaisi ulkomaisten nimien kirjoitusasuista, mutta sitten näin tämän: ”Le Cri de People” (po. Le Cri du peuple).

Siitä saisi aineksia vaikka pienen tutkimukseen: millä tavalla bordöö-viiniänsä lipittelevä suomalaiskriitikko hahmottaa ranskan kielen? Siansaksa, josta valveutunut lukija tunnistaa englannin ja ranskan, tökkäsi siksikin, että Tardin piirtämä teos perustuu lempikirjailijani Jean Vaut-

rinin Pariisin kommuunista kertovaan, väkevään romaaniiin (se siis ei ole Tardin oma teos, kuten ranskalaisen sarjakuvan nykytilasta kertoi-levä yleisteksti antaa ymmärtää!). Saman tien moitiskelen kustannustoimittajaa, joka

on päästänyt läpi liian monta kielenhuoltajavääpeli Kinnusen mieltä kiivastuttavaa lauseoppivirhettä.

Kirjan alku on jotenkin vaikeselkoinen - ehkä siksi, että yleisesittelyt (Japani, Ranska, Saksa ja Yhdysvallat, joka on saanut kolme tekstiä: nykytilanne, supersankarit ja Disney) olisivat tarvinneet lisää tilaa ollakseen toisaalta seikka-peräisiä ja toisaalta helposti ymmärrettäviä. Ranskan nykysarjakuvan esittely voisi perustellusti alkaa jo 1970-luvulta, koska l’Association-kustantamo ei suinkaan keksinyt sukupolvimullistuksia, vaan ne käynnistyivät jo toukokuun 1968 tapahtumien vanavedessä (Les Humanoïdes Associés, Métal Hurlant, rock-sarjakuva jne.). Amerikkalaisesta undergroundista olisi voitu tarjota oma lukunsa. Ilman historianantunemusta nykyisyyttä on mahdoton ymmärtää!

Kun kirja on ”tilattu” yleisölle, jonka sarjakuvan tuntemus on oletusarvoisesti pinnallista, yleisesittelyn ensimmäinen vaatimus on selkeys. Itse olisin systematisoinut alun maaesittelyt oppikirjamaisemmiksi niin, että kokonaiskuvan saisi parilla vilkaisulla: tausta, kehitys, nykytilanne, listat nykytekijöistä, tärkeimmistä kustantajista, tärkeimmistä lehdistä.

Kirsi Kinnunen

Mr. Lordi - Petri Hiltunen - Mattipekka Ratia:

**Lordi 1: Alkupehä
ARKTINEN BANAANI**

Maailmaan mahtuu monenmoisia oheistuotteita. Useimmat on tehty puhtaasta rahastamisen ilosta. Euroviisu-voittaja Lordin tapauksessa tällainen tuote on Lordi Cola, puistattavan pahalta bulkkitulta maistuva lasten köyhdyttäjä.

Sen sijaan Lordi-sarjakuvissa on jotain järkeäkin. Musiikin lisäksi Tomi Putaansuu on elättänyt itsensä tekemällä elokuvien storyboardia, jotka ovat käytännössä sarjakuvia. Myös bändin hirviöhahmoissa on räväkkää sarjakuvastetiikkaa. Kissin lisäksi esimerkiksi ovat selvästi näyttäneet Shokki-lehti ja EC:n kauhusarjakuvat.

Aiemmin Lordi-sarjakuvaa on julkaistu Jysäyksessä yksi tarina, Lordin ensimmäisen singlen kylkiäisenä sekä sivun verran Suosikissa. Jo oli siis aikakin tekaista albumi. Ensimmäinen tarina on kokonaisuudessaan Putaansuun kirjoittama ja piirtämä, muissa apuvoimina ovat toimineet kaikkialle ehtivä Petri Hiltu-

nen ja Jysäyksen päätoimittaja Mattipekka Ratia.

Ehkä hieman yllättäen paketin vahvin lenkki on juuri Putaansuun oma tarina. Yllättävän tunnelmallinen, muinaissuomalaisia aineksia ja suoranaista

splatteria yhdistelevä tarina on kerrottu elävästi ja värityskin hivelee silmää. Sen sijaan Ratian tyyli sopii paremmin hänen omiin tarinoihinsa.

Ville Hänninen

Tuleva Mr. Lordi kuulee jänkhällä kummia alkuperästään.

**Jarmo Somermäki:
Kuudes huone
LIKE**

Somermäki on oman polkunsu kulki, Helsinkiä rakastava sarjakuvapiirtäjä. Jäykkä ja välillä luonnosmainenkin piirrosjälki ei tee täyttä oikeutta hänen kiistämättömille tarinankertojan lahjoilleen. Hänen albumissaan on nostalginen henki, suomifilmimäinen. Vaikka liikuttaisiinkin nykypäivässä, tunnelma on kuin 1950-luvulta.

Kuudes huone -albumissa yksityisetsivä Sonja Vankä selvittelee hirmossaarnaajan outoa hukumiskuoletta, ja tarina käy - ainakin näennäisesti - välillä hyvinkin mystiseksi. Aineksia albumista löytyy enemmän kuin tarpeeksi. On rasismia ja sen vastaisuutta, uskontoa, mytologiaa, salattuja perheasioita, ajankuvaa useammalta vuosikymmeneltä ja tietenkin Helsinkiä erityisesti Sörnäisten ja Valilan kanteilta kuvattuna.

Tässä tulee vastaan toinen yhteys klassisiin Suomi-filmeihin. Yksittäiset kohtaukset toimivat, mutta kokonaisuus tökkii. Puhuvia, paljon puhuvia päitä on liikaa. Muutenkin kuin naimojensa puolesta karikatyyrimäisiksi jääviä sivuhahmoja olisi voinut karsia ja keskittyä varsinaiseen tarinaan.

Helsingin seurapiireissä on Vankää.

Kertalukemisena Kuudes huone on raskaasti sulavaa, pätkittäin luetuna lukija taas putoaa helposti kärryiltä. Mistä nyt sitten lopulta olikaan kyse?

Onko sillä toisaalta väliäkään, Somermäen sarjat ovat kuitenkin poik-

keuksetta sympaattisia ja rauhasan nostalgisia kuin Georg Malmstenin musiikki. Niillä on omat ystävänsä, ja ystävä ei jätä pulaan.

Vesa Kataisto

Jope Pitkänen:
Elämätä
LIKE

Jope Pitkäsen tuotanto on yhtä suuri kuin epätasainenkin. Mies on tehnyt kaikenlaista, seksisarjakuvista murre-sarjakuviin. Viime vuosina hän on kiinnostunut samoista teemoista kuin monet muutkin kotimaiset tekijät, omaelämäkerrallisuudesta (Huomiolla) ja ihmissuhteista (Boxi). Boxi (Sarjismania, 2002) kuvasi kovasti Jopen oloisen miehen ihmissuhdekiemuroita. Huomiolla (Like, 2005) puolestaan kertoi, miten Jope sai vanhemmalla iällä tietää salaisuuden perheestään ja itsestään. Molemmissa oli hetkensä, kuten myös tuotteliaisuuden eri ilmentymiä esitellessä kokoelmassa Hullun paperit (Kemin sarjakuvakeskus, 2003).

Elämätä-albumi kertoo tuotteliaasta sarjakuvapiirtäjästä, Ruben Oscar Roligsonista, jonka ”norsunluunsileät” ai-
vot synnyttivät yli 33 lehteen legenda-

Ei ole helppoa Jopellakaan.

riset 33 333 sarjakuvastriippiä, jotka hätkähdyttivät suomalaista sarjakuvamaailmaa vuosina 1973–2006”. Eli mitä sitä kiertelemään, Jopen alter egohan tässä seikkailee. Minkäänlaisesta arki-realismista ei onneksi ole kyse, käännteitä riittää kuin koreammassakin hameessa. ”Vuorokausisarjakuva” kertoo, mitä kaikkea voikaan tapahtua Hustlerin sarjakuvan piirtämisen lomassa.

Silti Elämätä tuntuu pahemman ker-
ran välityöltä. Huomiolla ja Boxi osoitti-
vat, että 30 vuotta itsensä sarjakuvilla
elättänyt piirtäjä voi saada inspiraation
ja innostua tarinoimaan. Uudessa albu-
missa puujalkahuumorin ja tyhjäkäynnin
osuus on vähän turhan suuri. Tarina ei
ala kiitää, ei sitten millään.

Ville Hänninen

J. Tilsa:
Neron-leimauxia
SUURI KURPITSA

J. Tilsa on minusta melkein aina haus-
ka. Silti hän on aika ajoon urautunut
toistamaan samaa nauhaa, tehnyt tur-
hankin paljon samantyyppistä huu-
moria. Sarjakuvapäiväkirja Päin hei-
niä (Suuri Kurpitsa, 1999) tuntui tav-
vattoman freesiltä koska se poikkesi
Tilsan muusta, surrealistisemmasta
tuotannosta.

Uusi albumi Neron-leimauxia tun-
tuu olevan Päin heiniä -albumin
sukulaissielu. Nyt Tilsa ei ole piirtä-

nyt päiväkirjaa vaan yksisivuisia sar-
joja oman elämänsä ympäriltä. Väli-
lä tyyli on hauska arkirealismi, väli-
illä vallaton absurdismi. Itseironiaa ja
mehevää kielenkäyttöä ei säästellä.

Rakastan kumkvatteja ja tee-
pusseja, mutta Tilsan tuotannon lä-
pikotaisin kolunnelle tällainen kes-
ki-ikäisen miehen hersyvä nauru it-
selleen ja ympäristölleen tuntuu
tuoreelta. Tilsa kuvaa, miten piz-
zapohja tehdään (samalla telkkaria
tiiraten). Tilsa kertoo, miten ainoa
uusi bändi, josta hän pitää, on 30 vuo-
den takaisesta rockista aineksensa

hakeva Wolfmother. Hän hehkuttaa
Nazarethin bassosoundia, keksii
markkuenvallmaisen aforismin uno-
dettuaan palauttaa kirjaston kirjan ja
muistelee, kun sulatejuustoa myytiin
vihreissä juomalaseissa.

Vaikka jokainen vitsi ei osu
maaliinsa, tunnelma on vallon malli-
kas. Jopa sarjakuvat sarjakuvien teke-
misestä ja ideoiden puutteesta nau-
rattavat tahallisuudessa kömpelyydessään!
Tilsan verstaalta voi odottaa lähi-
vuosinakin ihan mitä vaan.

Ville Hänninen

**Christer Nuutinen:
Luonnonhistoriaa
ASEMA**

Christer Nuutinen tunnetaan parhaiten Kramppeja ja nyrjähdysia -sarjakuvan ensimmäisenä päättäjänä. Omissa sarjakuvissaan (mm. Muusa) Nuutinen on osoittautunut herkäksi sarjakuvalyyrikoksi, joka luo täysin omannäköisiä visuaalisia maailmoja. Uusia tarinoita syntyy hitaasti, joten jokainen uusi tarina on huomioimisen arvoisin.

Itse asiassa jonkinlaisen albumi-kokonaisuuden ensimmäiseksi osaksi paljastuva Luonnonhistoriaa jatkaa näkyvän ja näkymättömän maailman äimistelyä. Nuutinen kuvaa salaviihkaisen humoristisesti luonnonilmiöitä, keskipisteessä milloin ihminen, milloin kotilot.

Näkökulmasta toiseen siirtyvä tarina tuntuu aluksi vaikeaselkoiselta mutta maistuu kohtaus kohtaukselta paremmalta. Nuutinen kertoo suoranaisia kuva-

runoja akvaariossa tapahtuvista muutoksista ja sairaalassa makaavan potilaan holtittomista, lääkärin mielestä huolettavan viltteistä unista.

Vielä toisellakaan lukukerralla en voi väittää täysin ymmärtäneeni tarinaa, sen verran rouhein kääntein Nuutinen sitä kuljettaa. Kenties seuraavassa albumissa jotain valkenee - tai kenties ei.

Kirjassa on yksi kuva sivua kohden. Pelkistetyn tyylin ja rakenteen vuoksi syntyy animaatiomainen vaikutelma. Melkein kuin lukisi jonkinlaista plärikirjaa, flip-bookia. Ratkaisun myötä viivala ja tarinalla on tilaa. Orgaaninen, harkitun rento piirrosjälki sopii mainiosti tarinaan, joka vilisee luonnonmuodostelmia ja pieneliöitä. Nuutisen viiva elää, kuten luontokin.

Vuoden kauneimpia mutta samalla myös kummallisimpia albumeita!

Ville Hänninen

©Christer Nuutinen

**Juha Vuorma:
Kaapuveikko 1
OMAKUSTANNE**

Kuivuneessa kaivossa asuvasta metsä-tonttupandakarhusta kertovaa sarjaa ei ole aivan helppo tarjota lehdille julkaistavaksi. Kuitenkin jo yli viiden toista vuoden ajan Vuorma on jaksanut tehdä sarjoja Kaapuveikon turhasta potkimisesta tutkainta vastaan.

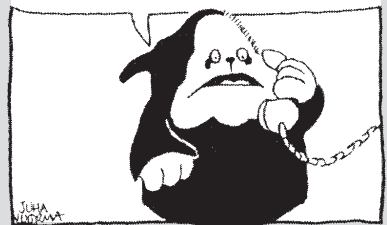
Albumin vitsien taso on toisinaan melko lattea, karsintaa olisi voinut suorittaa. Teksti painaa välillä liiaksi päälle. Nokkelimmat oivallukset kylä nousevat sitäkin kirkkaammin esi-

le. Virastojen täyttämä maailma ei ole kyllin voimakas nujertamaan Kaapuveikkoa, paitsi hetkellisesti. Piirrostyö on sopivan pelkistettyä, tosin lukemista haittaa harmillisen suttuinen painojälki.

Kaapuveikossa on hahmona toki ideaa, sympaattinen ja kirjaimellisesti luonnonläheinen individualisti on helppo samaistumiskohde lukijalle. Pienen puolella ollaan, mutta ei kehtää vastaan, paitsi tietenkin suurta ja mahtavaa verokarhua.

Vesa Kataisto

TEILLÄ ON NYKYÄN NIIN HIRVEÄT PALVELUMAKSUT, PITÄÄ MAKSAA LASKUN MAKSUJA, TILISIIRROISTA, TILIOTTEISTA, NOSTOISTA, PANOISTA JA KAIKESTA MUUSTA! MEIKÄLÄISELLÄ EI YKSINKERTAISESTI RAHAT RIITÄ! SIKSI AJATTELIN OTTAA LAINAN NIHIN PALVELUMAKSUIHIN!

Kaapuveikko ottaa kantaa ja saa kenkää.

©Juha Vuorma

**Petteri Tikkanen:
Kanerva
LIKE**

Petteri Tikkanen voitti vuonna 1998 Kemin sarjakuvakilpailun, toisen kerran peräkkäin. Hän osallistui kilpaan Kanervastripeillä, jotka kuvasivat elävästi kahden lapsen kohelluksia. Sen jälkeen huolitellusti piirretty Kanerva on ilmestynyt harvakseltaan parissa eri lehdessä. Nyt sarjoja on koottu albumiksi. Vihdoin.

Sarjan pääosassa on Kanerva, paljon pohdiskeleva toiminnan tyttö. Hän on erityisen läheisissä väleissä isoäitinsä ja naapurin Eeron kanssa. Parivaljakko keksii mielikuvituksekkaita leikkejä arjen ratoksi.

Moni sarjakuvantekijä on kuvannut lapsuuttaan iloiseen ja suruineen. Ehkä liiankin moni. Tikkanen välttää kuitenkin pahimmat kliseet ja sekoittaa esimerkiksi perinteisiä sukupuolirooleja. Kanerva on

poikamaisen aktiivinen, kun taas hänen ystävästään Eerosta löytyy feminiinisen herkkäkin puoli. Onpa siinä muuten Prinssi Rohkean näköinen poika!

©Petteri Tikkanen

Tikkasen piirrookset ovat yhtä viimeistelyä kuin Charles Burnsillä tai parhailla EC-kustantamon tekijöillä. Hän osaa käyttää mustaa ja valkeaa yhtä eloisasti ja tehokkaasti kuin esikuvansakin. Kuvissa on vivahteita. Selkeälinjaisuutensa vuoksi Tikkanen sarjakuvilla olisi mahdollisuuksia suurenkin yleisön suosikiksi.

Tikkanen teki myös Taideteollisen korkeakoulun lopputyönsä Kanervasta. Pitkä ja koskettava Kanerva ja yks juttu -albumi kertoo mummon ja lapsenlapsen keskusteluista kuoleman kynnyksellä. Työ voitti kevään Masters of Arts 2006 -tapahtumassa Helsingin Sanomien myöntämän parhaan graafikon palkinnon. Toivottavasti Like tarttuu kauniiseen tarinaan seuraavaksi.

Ville Hänninen